

Bruxelles, 23. studenoga 2023.
(OR. en)

15738/23

EDUC 457
JEUN 270
SOC 811
CULT 165
DIGIT 271

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Delegacije
Predmet:	Zaključci Vijeća o doprinosu obrazovanja i osposobljavanja jačanju zajedničkih europskih vrijednosti i demokratskoga građanstva

Za delegacije se u prilogu nalaze navedeni zaključci Vijeća koje je Vijeće (obrazovanje, mladi, kultura i sport) odobrilo na sastanku 23. studenoga 2023.

Zaključci Vijeća o doprinosu obrazovanja i osposobljavanja jačanju zajedničkih europskih vrijednosti i demokratskoga građanstva

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

PODSJEĆAJUĆI na to da je u članku 2. Ugovora o Europskoj uniji navedeno da se Unija temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući prava pripadnika manjina,

NAGLAŠAVAJUĆI predanost Unije promicanju i poštovanju tih vrijednosti te doprinosu njihovu očuvanju i razvoju, kako je navedeno u članku 3. stavcima 1. i 5. Ugovora o Europskoj uniji i Povelji Europske unije o temeljnim pravima,

PODSJEĆAJUĆI NA POLITIČKU POZADINU navedenu u Prilogu ovim zaključcima,

PREPOZNAJUĆI da:

1. Sve države članice suočavaju se s istim izazovima zbog učinka gospodarskih, političkih, društvenih, kulturnih i tehnoloških promjena, globalnih migracija i drugih izvora društvene zabrinutosti i političke polarizacije, kao što su trajne socioekonomske nejednakosti te povećanje razdornih nacionalističkih tendencija, ksenofobije, rasizma, antisemitizma, homofobije, bifobije, transfobije, interfobije i netolerancije na temelju roda ili seksualne orijentacije, govora mržnje i radikalizacije, što dovodi do nasilnog ekstremizma. Ti se izazovi nadovezuju na teško desetljeće za Europsku uniju, obilježeno porastom populističkih i antieuropskih pokreta te dezintegracijskim procesom Brexita.
2. Nedavna globalna kriza, uključujući pandemiju bolesti COVID-19, također je snažno utjecala na naša demokratska društva i uzrokovala dosad nezabilježene izazove u pogledu odnosa između države i društva, pouzdanosti informacija i, u konačnici, sposobnosti demokratskih institucija da se nose s društvenim potrebama i zahtjevima koji se brzo mijenjaju. Njezini učinci ostavili su traga i na kvaliteti, jednakosti i pravednosti u obrazovanju i osposobljavanju.

3. Neopravdani agresivni rat Rusije protiv Ukrajine, obilježen stalnim protokom dezinformacija velikih razmjera, predstavlja ne samo napad na Ukrajinu nego i nepoštovanje međunarodnog prava i univerzalnih vrijednosti poput mira te izravnu prijetnju EU-u kao području mira, sigurnosti i slobode.
4. Naša otvorena demokratska društva ovise o javnoj raspravi kojom se omogućuje da dobro informirani građani izraze svoju volju i mišljenje putem slobodnih i pravednih političkih procesa. Medijska pismenost, sigurna, kritična i odgovorna upotreba digitalnih tehnologija s antropocentričnom perspektivom te pravilno razumijevanje aktualnih izazova povezanih s netočnim informacijama i dezinformacijama stoga su ključni za informirano demokratsko sudjelovanje, a u konačnici i za procese učenja. Kretanjima u području umjetne inteligencije, koja uključuju i rizike i prilike, također se naglašava presudna uloga tih čimbenika, koji su ujedno ključni za borbu protiv stereotipa i štetnih normi.
5. Izazovi povezani s održivim razvojem i klimatskim promjenama zahtijevaju pravednu i uključivu zelenu tranziciju te iziskuju sudjelovanje i uključivanje cjelokupnog društva u taj proces, kao i suzbijanje kontroverznih stajališta.
6. Svi ti izazovi i rizici mogu imati posljedice, kao što su društvena polarizacija, političko nezadovoljstvo i otuđivanje od demokratskih institucija i njihovih participativnih procesa, što dovodi do sve veće zabrinutosti u europskim društvima. To ukazuje na potrebu za daljnjom obranom naših demokracija i jačanjem naših zajedničkih europskih vrijednosti, kao što je navedeno u članku 2. Ugovora o Europskoj uniji i Povelji Europske unije o temeljnim pravima. Pokazuje i dodanu vrijednost Europske unije u suočavanju s navedenim izazovima i rizicima te u pronalaženju zajedničkih rješenja.

7. Težnja za uspostavom europskog prostora obrazovanja temelji se na nizu ključnih obrazovnih vrijednosti i načela koje treba i dalje jačati, kao što su kvaliteta, jednakost, pravednost, uspjeh za sve, uključenost, poštovanje i raznolikost¹.
8. U tom kontekstu sustavi obrazovanja i osposobljavanja ne moraju samo predvidjeti nove izazove, prilagoditi im se i na odgovarajući način odgovoriti na njih, nego i doprinijeti budućnosti naših demokracija i EU-a oblikovanjem aktivnih, angažiranih i kreativnih građana koji su svjesni svojih zajedničkih vrijednosti i sposobni poboljšati svoje životno okruženje. Zajedničkim europskim skupom vrijednosti koje se promiču obrazovanjem i osposobljavanjem omogućuje se i utvrđuje socioekonomski status EU-a na globalnoj razini.

PRIMA NA ZNANJE:

1. strategiju EU-a za mlade za razdoblje 2019. – 2027.², u kojoj se naglašava potreba da se mladima pruže resursi koji su im potrebni kako bi postali aktivni građani i nositelji pozitivnih promjena koji se vode vrijednostima EU-a i europskim identitetom³, te dijalog EU-a s mladima, u kojem se naglašava potreba za jačanjem građanskih kompetencija među mladima i njihova osjećaja pripadnosti društvu i Europskoj uniji;
2. strategiju EU-a o pravima djeteta⁴, u kojoj se kao jedno od prioritetnih tematskih područja utvrđuje osnaživanje djece da budu aktivni građani i članovi demokratskih društava;

¹ Rezolucija Vijeća o strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire (2021. – 2030.) (SL C 66, 26.2.2021., str. 1.).

² Rezolucija Vijeća Europske unije i predstavnika vlada država članica, koji su se sastali unutar Vijeća, o okviru za europsku suradnju u području mladih: strategija Europske unije za mlade za razdoblje 2019. – 2027. (SL C 456, 18.12.2018., str. 1.).

³ Jedanaest europskih ciljeva za mlade utvrđeno je tijekom šestog ciklusa strukturiranog dijaloga naslovljenog „Mladi u Europi: što slijedi?": „povezivanje EU-a s mladima”, „ravnopravnost svih rodova”, „uključiva društva”, „informacije i konstruktivan dijalog”, „mentalno zdravlje i dobrobit”, „korak naprijed za mlade u ruralnim područjima”, „kvalitetno zapošljavanje za sve”, „kvalitetno učenje”, „prostor i sudjelovanje za sve”, „održiva zelena Europa”, „organizacije mladih i europski programi”.

⁴ COM(2021) 142 final.

3. ishode Konferencije o budućnosti Europe u pogledu obrazovanja, u okviru kojih su, među ostalim, građani i građanke preporučili razvoj obrazovanja i cjeloživotnog učenja u Europi koji su otporni na promjene u budućnosti, s naglaskom, među ostalim, na građanskom obrazovanju o demokratskim procesima, vrijednostima EU-a i povijesti Europe te na osiguravanju minimalne razine obrazovanja o EU-u, a posebno o njegovim demokratskim procesima, uključujući povijest europske integracije i europsko građanstvo⁵;
4. rezolucije Europskog parlamenta iz 2021. i 2022. u kojima se predlaže sveobuhvatan skup preporuka za novi europski građanski odgoj i obrazovanje te naglašava želja da se zajednički europski identitet potiče, među ostalim, zajedničkim akademskim programom i da se europska dimenzija snažno integrira u obrazovanje⁶, kao i zajednički okvir za građanski odgoj i obrazovanje s europskom dimenzijom, uključujući učenje o europskim vrijednostima i razvoj zajedničkih pedagoških materijala i pristupa⁷;

⁵ Konferencija o budućnosti Europe – Izvješće o konačnom ishodu, svibanj 2022. (46. i 37. prijedlog s plenarne skupštine).

⁶ Rezolucija Europskog parlamenta od 6. travnja 2022. o provedbi mjera u području građanskog odgoja (2021/2008(INI)) (SL C 434, 15.11.2022., str. 31.).

⁷ Rezolucija Europskog parlamenta od 11. studenoga 2021. o europskom prostoru obrazovanja: zajednički holistički pristup (2020/2243(INI)) (SL C 205, 20.5.2022., str. 17.).

5. Komunikaciju Komisije od 18. studenoga 2022. o napretku u uspostavi europskog prostora obrazovanja⁸, u kojoj se države članice, druge institucije EU-a i dionici pozivaju da zajedno razmotre veće izazove i mjere usmjerene na budućnost kao što je „promicanje europskoga građanskog odgoja i obrazovanja”, kao i strategije za Uniju ravnopravnosti⁹ koje je donijela Komisija, u kojima se naglašava važna uloga kvalitetnog i uključivog obrazovanja i osposobljavanja kao pokretača napretka prema Uniji ravnopravnosti za sve, bez obzira na rod, rasno ili etničko podrijetlo, vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili seksualnu orijentaciju.

ISTIČE ključnu ulogu obrazovanja i osposobljavanja u oblikovanju budućnosti Europe. Mjere povezane sa strateškim prioritetima utvrđenima Rezolucijom Vijeća o strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire (2021. – 2030.) uključuju, među ostalim, uvođenje europske perspektive u obrazovanje i osposobljavanje te pružanje uvida učenicima u ono što Europa i Unija znače u njihovu svakodnevnom životu. To podrazumijeva jačanje kritičkog mišljenja i promicanje građanskih, međukulturnih i socijalnih kompetencija, međusobnog razumijevanja i uzajamnog poštovanja te posjedovanja demokratskih vrijednosti i temeljnih i ljudskih prava na svim razinama i u svim vrstama obrazovanja i osposobljavanja.

NAGLAŠAVA da, u kontekstu postupka preispitivanja europskog prostora obrazovanja u sredini programskog razdoblja, u svojoj rezoluciji iz svibnja 2023. naslovljenoj „Europski prostor obrazovanja: vizija do 2025. i za razdoblje nakon toga”¹⁰ Vijeće prepoznaje da bi posebnu pozornost trebalo posvetiti poboljšanju stjecanja ključnih kompetencija kako bi se omogućio potpun osobni, društveni, građanski i profesionalni razvoj svih europskih građana.

⁸ COM(2022) 700 final.

⁹ Tijekom 2020. i 2021. doneseno je pet strategija za ravnopravnost kako bi se ostvario napredak prema Uniji ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020. – 2025. (COM(2020) 152 final); Strategija o ravnopravnosti LGBTIQ osoba 2020. – 2025. (COM(2020) 698 final); Akcijski plan EU-a za antirasizam za razdoblje 2020. – 2025. (COM(2020) 565 final); strateški okvir EU-a za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma za razdoblje 2020. – 2030. (COM(2020) 620 final); Strategija o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021. – 2030. (COM(2021) 101 final).

¹⁰ SL C 185, 26.5.2023., str. 35.

SLAŽE SE da:

1. Obrazovanjem za demokratsko građanstvo doprinosi se jačanju otpornosti Europe u vremenima krize i brzih i korjenitih promjena te ono mora imati središnje mjesto u politikama obrazovanja i osposobljavanja jer je to put prema učenju o zajedničkim europskim vrijednostima i demokratskom građanstvu. To je osobito važno, ne samo u kontekstu obrazovanja i osposobljavanja nego i za društvo u cjelini, koje mora biti aktivno uključeno. Svi građani EU-a (uključujući pridošlice i osobe migrantskog podrijetla) moraju razviti potrebne kompetencije za aktivno i odgovorno sudjelovanje u našim društvima.
2. Obrazovanje za demokratsko građanstvo trebalo bi se temeljiti na razvoju ključnih kompetencija, uključujući socijalnu, kulturnu i emocionalnu dimenziju, kao i na sposobnosti kritičkog mišljenja i promišljanja. Trebalo bi se temeljiti na poučavanju i učenju putem demokracije, o demokraciji i za nju, a posebno na građanskim kompetencijama kao sposobnosti osobe da djeluje kao odgovoran građanin i u potpunosti sudjeluje u građanskom i društvenom životu¹¹, na internetu i izvan njega, ne samo na lokalnoj i nacionalnoj razini nego i na europskoj i međunarodnoj razini. U tom pogledu, obrazovanje za demokratsko građanstvo trebalo bi biti povezano s obrazovanjem za globalno građanstvo i obrazovanjem za održivi razvoj te s poštovanjem ljudskih prava kao temelja demokracije, a njegova europska dimenzija trebala bi, među ostalim elementima i u skladu s nacionalnim okolnostima, uključivati:

¹¹ Kako je utvrđeno u Preporuci Vijeća od 22. svibnja 2018. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (SL C 189, 4.6.2018., str. 1.).

- a) razumijevanje zajedničkih europskih vrijednosti na kojima se Unija temelji¹²;
 - b) poznavanje povijesti europske integracije, EU-a, njegovih ciljeva i funkcioniranja njegovih institucija kako bi svi građani mogli promišljati o njegovoj važnosti i dodanoj vrijednosti te kako bi mogli aktivno sudjelovati u europskim demokratskim procesima;
 - c) znanja, vještine i stavove koji omogućuju praktično i aktivno sudjelovanje u demokratskim procesima u EU-u¹³;
 - d) podizanje svijesti o raznolikosti te europskim i globalnim kulturnim identitetima.
3. Ključno je poticati zajedničke europske vrijednosti i demokratsko građanstvo na svim razinama i u svim vrstama obrazovanja i osposobljavanja te za ljude svih dobnih skupina. To uključuje istraživanje novih mjera u području obrazovanja i osposobljavanja na nacionalnoj i europskoj razini te jačanje postojećih mjera, kao i spremnost na suradnju i dogovor, prema potrebi, o zajedničkim alatima, sadržaju, pristupima, definicijama i ciljevima kako bi se odgovorilo na potrebe i očekivanja europskih građana te kako bi se nastavilo doprinositi europskom projektu i njegovoj obrani od unutarnjih i vanjskih prijetnji.

¹² Kako je navedeno u članku 2. UEU-a i Povelji Europske unije o temeljnim pravima.

¹³ Na primjer, putem europske građanske inicijative.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE da, uzimajući u obzir institucionalnu autonomiju i akademsku slobodu te u skladu s nacionalnim okolnostima:

1. SNAŽNIJE PROMIČU zajedničke europske vrijednosti i demokratsko građanstvo kao pokretače kohezije i uključenosti¹⁴ na svim razinama i u svim vrstama obrazovanja i osposobljavanja (formalnog, neformalnog i informalnog), od rane dobi i tijekom cijelog života. U tu ih svrhu poziva da:
 - a) POTIČU razvoj građanskog odgoja i obrazovanja, koje se temelji na građanskim i drugim kompetencijama, u okviru nacionalnih politika, strategija i planova obrazovanja i osposobljavanja, na svim razinama i u svim vrstama, a posebno u okviru obveznog obrazovanja i strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (SOO) te drugih javnih institucija kao što su knjižnice;
 - b) POBOLJŠAJU znanje o EU-u i razumijevanje EU-a, posebno razumijevanje njegove povijesti, simbola, ciljeva i funkcioniranja, uključujući njegovu povezanost s demokratskim procesima država članica, kao i važnih pitanja koja oblikuju europski politički život;
 - c) PODUPIRU jačanje pozitivnog i uključivog osjećaja identiteta i pripadnosti na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini te razini EU-a, na temelju zajedničkih europskih vrijednosti;
 - d) PODIŽU SVIJEST o važnosti formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja i osposobljavanja u području kulture kako bi se doprinijelo poznavanju raznolikosti europskih društava i njihovih zajedničkih vrijednosti i kulturnih referenci;

¹⁴ Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2018. o promicanju zajedničkih vrijednosti, uključivog obrazovanja i europske dimenzije poučavanja (SL C 195, 7.6.2018., str. 1.).

- e) OJAČAJU ključne veze između obrazovanja o zajedničkim europskim vrijednostima i demokratskom građanstvu, s jedne strane, i obrazovanja za održivi razvoj i obrazovanja za digitalno građanstvo, s druge strane, omogućujući europskim učenicima i građanima da se prilagode demokratskim, pravednim, održivim i digitalnim društvima te da se aktivno uključe i sudjeluju u njima putem procesa cjeloživotnog učenja;
 - f) uzimajući u obzir društvene izazove kao što su digitalna sigurnost i privatnost, zlostavljanje na internetu, dezinformacije, govor mržnje i radikalizacija, NAGLAŠAVAJU učinkovitu medijsku pismenost, posebno u digitalnim kontekstima i na društvenim mrežama, s posebnim naglaskom na kritičkom razmišljanju i etičkoj osviještenosti, kako bi se ljude osnažilo za donošenje odluka utemeljenih na informacijama;
2. UKLJUČE kontinuirano posvećivanje pažnje jednakosti i raznolikosti u poseban kontekst poučavanja zajedničkih europskih vrijednosti i demokratskoga građanstva. U tom pogledu:
- a) IZGRADE kulturu uključenosti s pomoću mehanizama za otkrivanje moguće isključenosti, diskriminacije i nasilja na temelju podrijetla, pripadnosti manjinama, invaliditeta, roda, seksualne orijentacije ili drugih osobnih ili društvenih uvjeta i poduzimanje mjera protiv takvog zamaha;
 - b) PROMIČU mjere usmjerene na pridošlice u EU-u kako bi im se olakšalo stjecanje građanskih kompetencija, imajući na umu kulturne okvire iz kojih potječu i, u skladu s nacionalnim okolnostima, POTIČU razvoj materijala, projekata i postupaka za obrazovanje i osposobljavanje koji se temelje na međukulturnom pristupu;

3. PROMIČU visokokvalitetne, inovativne, participativne i uključive obrazovne smjernice, sadržaj, metodologije te mjere u području obrazovanja i osposobljavanja, koji su prilagođeni kontekstu Europske unije i specifičnim značajkama različitih sustava obrazovanja i osposobljavanja, a kojima se olakšava razvoj građanskih kompetencija, stjecanje zajedničkih europskih vrijednosti i učenje o EU-u. Poziva ih da u skladu s tim i prema potrebi:
- a) POTVRDE da suradnja s međunarodnim organizacijama može pomoći u jačanju razvoja građanskih kompetencija i stjecanja zajedničkih europskih vrijednosti; konkretno, kad je riječ o Vijeću Europe, BOLJE ISKORISTE Povelju o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava te Referentni okvir kompetencija za demokratsku kulturu u kontekstu EU-a; RAZMOTRE svoje inicijative i alate za promicanje demokracije i ljudskih prava te za jačanje znanja o našoj zajedničkoj europskoj povijesti i svijesti o našem jedinstvu s obzirom na multikulturalnu dimenziju europskih društava¹⁵;
 - b) PROMIČU suradnju razmjenom primjera dobre prakse među ustanovama za obrazovanje i osposobljavanje i svim relevantnim akterima u području obrazovanja na razini EU-a u pogledu razvoja, provedbe i vrednovanja kurikuluma; RAZMOTRE MOGUĆNOST suradnje u pogledu zajedničkog sadržaja i pristupa;
 - c) UKLJUČE različite učenike, izrade lako čitljive materijale koji su globalno pristupačni i prilagode formate i sadržaj različitim skupinama;

¹⁵ U tom se pogledu u obzir mogu uzeti konsolidirane inicijative kao što je Europski centar za suvremene jezike ili novije inicijative kao što je Opservatorij za poučavanje povijesti u Europi.

- d) POTIČU aktivnosti volontiranja te neformalnog i informalnog obrazovanja i osposobljavanja u razvoju kompetencija povezanih s promicanjem zajedničkih vrijednosti, solidarnosti, društvenog angažmana i demokratskoga građanstva; PROMIČU priznavanje i ažuriranje takvih formativnih iskustava, na primjer s pomoću mikrokvalifikacija;
 - e) OLAKŠAJU digitalni pristup i PROMIČU stvaranje informativnih, obrazovnih i komunikacijskih sadržaja povezanih s demokratskim građanstvom i zajedničkim europskim vrijednostima, u formatima prilagođenima novim kanalima informacijskog i komunikacijskog društva;
4. PODUPIRU ustanove za obrazovanje i osposobljavanje kako bi se stvorilo odgovarajuće okruženje koje pruža mogućnosti za vježbe i učenje o građanstvu i demokratskom sudjelovanju putem prakse. U tu ih svrhu poziva da:
- a) ISKORIJENE sve vrste diskriminacije i segregacije u okruženjima za učenje kako bi ta okruženja bila sigurna i uključiva, bez nasilja bilo kakve vrste, i usklađena s vrijednostima pluralizma, tolerancije, poštovanja, pravde, solidarnosti, pravednosti i rodne ravnopravnosti;
 - b) PROMIČU pravo djece i mladih da ih se čuje i da u potpunosti sudjeluju u društvenom, obrazovnom, kulturnom, umjetničkom i rekreacijskom životu svojeg okruženja kako bi im se olakšalo postupno učenje o aktivnom građanstvu;

- c) POTIČU sudjelovanje učenika, učitelja i nastavnika, voditelja osposobljavanja, edukatora, ravnatelja ustanova za obrazovanje i osposobljavanje, roditelja, obitelji i pružatelja skrbi u participativnim tijelima, formalnim ili neformalnim, te njihovu suradnju i razmjenu mišljenja;
- d) DODATNO PROMIČU suradnju visokih učilišta, škola, centara za osposobljavanje, organizacija mladih, kulturnih ustanova i cijele zajednice kao sinergiju između formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja i osposobljavanja, primjenom pristupa na razini cijele škole, kako bi svi njihovi članovi¹⁶ zajedno aktivno sudjelovali i doprinijeli stvaranju pozitivnog, sigurnog i pouzdanog ozračja u kojem se promiče dobrobit učenika, učitelja i nastavnika te edukatora;
- e) PRUŽE odgovarajuću potporu i resurse učiteljima i nastavnicima, voditeljima osposobljavanja, edukatorima, ravnateljima ustanova za obrazovanje i osposobljavanje, roditeljima, obiteljima i pružateljima skrbi u obavljanju njihove ključne uloge da pomognu učenicima da razviju kompetencije za društveni i građanski život te ostvarivanje demokratskoga građanstva;
- f) POTIČU stjecanje kompetencija povezanih sa zajedničkim europskim vrijednostima i demokratskim građanstvom u inicijalnom osposobljavanju, uvođenju u rad i trajnom stručnom usavršavanju ravnatelja ustanova za obrazovanje i osposobljavanje, učitelja i nastavnika te voditelja osposobljavanja na svim razinama; POVEĆAJU vrijednost tih formativnih iskustava u pristupu učiteljskoj profesiji i njezinu razvoju;

¹⁶ Uključujući ravnatelje ustanova za obrazovanje i osposobljavanje, učitelje i nastavnike, voditelje osposobljavanja i drugo nastavno osoblje, učenike, studente, roditelje, obitelji, zakonske skrbnike i pružatelje skrbi, kao i druge dionike poput službi za mlade, osoba koje rade s mladima, lokalnih tijela, nevladinih organizacija, poduzeća, sindikata, volontera itd.

- g) PROMIČU demokratizaciju i preobrazbu ustanova za obrazovanje i osposobljavanje u ustanove koje predvode oblikovanje građanskih vrijednosti, potičući upravljanje i sudjelovanje u okviru njihovih organizacijskih i upravljačkih procesa na temelju zajedničkih europskih vrijednosti;
5. PROMIČU sudjelovanje ustanova za obrazovanje i osposobljavanje, učitelja i nastavnika, odgojno-obrazovnog osoblja i ravnatelja u postojećim instrumentima, programima i inicijativama na europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini kojima se jasno ističe i poboljšava poučavanje i promicanje zajedničkih europskih vrijednosti, demokratskoga građanstva, građanskog sudjelovanja, znanja o Uniji i njezinu funkcioniranju te aktivnog sudjelovanja u demokratskim procesima; isto tako, POTIČU veću vidljivost i širenje rezultata, kao i inovacije i razmjenu primjera dobre prakse u tim područjima.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE I KOMISIJU da u skladu sa svojim nadležnostima:

1. DAJU VEĆU VAŽNOST obrazovanju o zajedničkim europskim vrijednostima i promicanju demokratskoga građanstva u programu politike obrazovanja i osposobljavanja. U tu ih svrhu poziva da:
- a) RAZMOTRE UKLJUČIVANJE te teme kao ojačane i vidljivije dimenzije u prijedloge za daljnji razvoj europskog prostora obrazovanja do 2025. i za drugi ciklus (2026. – 2030.) strateškog okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire (2021. – 2030.);

- b) DODATNO PROMIČU širenje i razmjenu primjera dobre prakse, aktivnosti uzajamnog učenja i informacija o mjerama kojima se potiče razvoj zajedničkih vrijednosti, osjećaj pripadnosti EU-u i građanskih kompetencija te kojima se poboljšava kvaliteta građanskog odgoja i obrazovanja u svim državama članicama, među ostalim upotrebom digitalnih tehnologija; neprekidno JAČAJU umrežavanje, suradnju i istraživanja kako bi se prikupili najbolji dokazi i informacije te razmijenili primjeri najbolje obrazovne prakse u tom području;
- c) JAČAJU sinergiju i koordinaciju među politikama u područjima povezanim sa zajedničkim vrijednostima i demokratskim građanstvom, posebno onima usmjerenima na djecu i mlade, kako bi se povećao njihov sistemski učinak;
- d) PROMIČU važnost prepoznavanja nacionalnih i transnacionalnih iskustava, projekata u području obrazovanja i osposobljavanja, kao i inspirativnih ličnosti povezanih sa zajedničkim europskim vrijednostima, demokratskim građanstvom i znanjem o Europskoj uniji i njezinim demokratskim procesima, primjerice s pomoću oznaka, propusnica i drugih relevantnih inicijativa;
- e) PROMIČU organiziranje zajedničkih i simboličnih proslava, natjecanja, simulacija i inicijativa kako bi se dobio uvid u demokratske procese i stvarnost Europske unije približila obrazovnoj zajednici¹⁷ na nacionalnoj i europskoj razini;

2. PROMIČU obrazovanje u području digitalnoga građanstva i JAČAJU digitalnu transformaciju odgoja i obrazovanja utemeljenu na vrijednostima razvojem pristupa usmjerenih na ljudska prava i digitalni humanizam¹⁸;

¹⁷ Kao što je simulacija pregovora koju za učenike i studente organiziraju institucije EU-a, uključujući Vijeće (ConSIMium) i Europski parlament (Euroscola i program Škola ambasadora Europskog parlamenta), ili druge inicijative u suradnji s državama članicama (program „Back to School” (Povratak u školu)).

¹⁸ Digitalni humanizam nudi antropocentričan pristup digitalizaciji i reguliranju najnovijih tehnologija poput umjetne inteligencije, čime se jamči ljudska aktivnost pri korištenju sustavima automatiziranog donošenja odluka.

3. PODUPIRU interakciju i razumijevanje među svim europskim građanima. U tu ih svrhu poziva da:
- a) POTIČU mobilnost, povezivanje i transnacionalnu suradnju unutar cijele europske obrazovne zajednice, tj. među učenicima, studentima, pripravnicima, učiteljima i nastavnicima, odgojno-obrazovnim djelatnicima, volonterima i ravnateljima, na svim razinama i u svim vrstama obrazovanja i osposobljavanja; NAGLASE potencijal mobilnosti i razmjena kad je riječ o osposobljavanju za međukulturni dijalog, aktivno građanstvo, promicanje zajedničkih vrijednosti i razvoj osjećaja pripadnosti Europskoj uniji, kao i o jačanju europske dimenzije obrazovanja i prilikama da se snažnije i izravnije doživi naš europski identitet;
 - b) POBOLJŠAJU učenje i znanje jezika (uključujući regionalne i manjinske jezike) te znanje o kulturama država članica, prema potrebi i u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju¹⁹, kako bi se promicalo razumijevanje i jedinstvo svih Europljana s različitim identitetima te razvoj građanskih kompetencija;
4. OJAČAJU i PRODUBE europsku i međunarodnu suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja na temelju naših zajedničkih europskih vrijednosti i ključnih obrazovnih vrijednosti i načela koji određuju europske sustave obrazovanja i osposobljavanja. U skladu s tim poziva ih da:

¹⁹ U tu svrhu vrijedi nastaviti podupirati primjenu Zajedničkog europskog referentnog okvira za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje.

- a) na svim razinama i u svim vrstama obrazovanja i osposobljavanja, ako je to primjenjivo, SLIJEDE aktivnosti za europsku integraciju u okviru Europskog prostora visokog obrazovanja i europske strategije za osnaživanje visokih učilišta²⁰, kao što su savezi europskih sveučilišta ili centri strukovne izvrsnosti u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, kako bi se produbila suradnja i ostvario napredak prema europskom prostoru obrazovanja koji se temelji na našim zajedničkim europskim vrijednostima;
- b) NASTAVE SURADIVATI na daljnjem razvoju strožih sustava osiguravanja kvalitete kako bi se ojačali zajednički standardi kvalitete, transparentnost, priznavanje i mobilnost u europskom prostoru obrazovanja i Europskom prostoru visokog obrazovanja te kako bi Europa bila još povezanija;
- c) NASTAVE postupno PROŠIRIVATI i JAČATI tu na vrijednostima utemeljenu suradnju kako bi obuhvatila partnerske zemlje kandidatkinje, ali i treće zemlje, a posebno zemlje europskog susjedstva, u cilju promicanja povezanosti i poboljšanja sustava obrazovanja, osposobljavanja i istraživanja diljem svijeta. Time će se doprinijeti boljem znanju o Europskoj uniji, promicati zajedničke vrijednosti Unije i njezinih država članica, olakšati međunarodni politički dijalog i europska diplomacija te poticati razvoj demokratskoga građanstva.

²⁰ Zaključci Vijeća o europskoj strategiji za osnaživanje visokih učilišta za budućnost Europe (SL C 167, 21.4.2022., str. 9.).

POZIVA KOMISIJU da u skladu s Ugovorima te poštujući supsidijarnost i nacionalne okolnosti:

1. POVEĆA prepoznatljivost građanskog odgoja i obrazovanja te osigura veću važnost i vidljivost mogućeg doprinosa sektora obrazovanja i osposobljavanja europskim inicijativama i strategijama povezanim s jačanjem zajedničkih europskih vrijednosti, demokratskoga građanstva i znanja o EU-u;
2. u suradnji s državama članicama OSNAŽI i ISTAKNE KAO PRIORITET demokratski građanski odgoj i obrazovanje u radnim skupinama za strateški okvir europskog prostora obrazovanja, a posebno u Radnoj skupini za jednakost i vrijednosti u obrazovanju i osposobljavanju;
3. UKLJUČI demokratski građanski odgoj i obrazovanje te zajedničke europske vrijednosti u postojeće postupke praćenja politika i sustava obrazovanja i osposobljavanja, izbjegavajući pritom dodatna administrativna opterećenja za države članice. U tu je svrhu poziva da:
 - a) uzimajući u obzir usporedive međunarodne izvore podataka koji su već dostupni ili će biti dostupni, ISKORISTI stručno znanje Stalne skupine za pokazatelje i mjerila kako bi RAZMOTRILA razvoj poboljšanog pristupa za kvantitativne i kvalitativne pokazatelje u području građanskih kompetencija u EU-u, za one koji su već dostupni i za one koji se tek razvijaju;
 - b) UKLJUČI praćenje razvoja građanskih kompetencija u predstojeća izdanja Pregleda obrazovanja i osposobljavanja kao ključnih kompetencija u okviru nacionalnih sustava obrazovanja i osposobljavanja, u mjeri u kojoj su dostupni novi podaci i drugi dokazi, uz ažurirane informacije o nacionalnim mjerama politike;

4. DOPRINESE povećanju znanja i pružanju potpore državama članicama kako bi imale ključne podatke i alate za promišljanje, utvrđivanje stečenih iskustava i napredak u svojim obrazovnim praksama, izbjegavajući pritom dodatna administrativna opterećenja za države članice koje bi mogle odlučiti dobrovoljno sudjelovati u predviđenim inicijativama. U tu je svrhu poziva da:
- a) redovito IZRAĐUJE više komparativnih studija, izvješća i istraživanja utemeljenih na dokazima kako bi se produbilo znanje o tome što se u sustavima obrazovanja i osposobljavanja poduzima u cilju razvoja građanskih kompetencija i njihovih učinaka na ishode učenja, promicanja zajedničkih europskih vrijednosti, demokratskoga građanstva i znanja o EU-u²¹. Stoga je, među ostalim, poziva da:
- SASTAVI zbirku brojnih inicijativa i primjera dobre prakse koje države članice provode u vezi sa svim tim temama kako bi se dobio sveobuhvatniji pregled;
 - IZRADI novo izvješće Eurydice o građanskom odgoju i obrazovanju u europskim ustanovama za obrazovanje i osposobljavanje;
 - PROMIČE posebne studije i ankete na europskoj razini kako bi se ocijenili razina znanja o EU-u i njegovu funkcioniranju, osjećaj pripadnosti, aktivno sudjelovanje i poznavanje prava i obveza europskih građana, povezujući obrazovanje i osposobljavanje sa sektorom mladih, kulture i pravosuđa, među ostalim;

²¹ Najnovija međunarodna studija o građanskom odgoju i obrazovanju Međunarodnog udruženja za vrednovanje obrazovnih postignuća izrađena je 2016., a najnovije Komisijino izvješće Eurydice o građanskom odgoju i obrazovanju u europskim školama sastavljeno je 2017.

- b) na temelju rezultata rada Radne skupine za jednakost i vrijednosti u obrazovanju i osposobljavanju, u suradnji s Vijećem Europe i koristeći se njegovim Referentnim okvirom kompetencija za demokratsku kulturu kao osnovom, RAZMOTRI mogućnost da se za učenike i edukatore RAZVIJE poseban, dopunski okvir kompetencija za aktivni i demokratski građanski odgoj i obrazovanje koje je prilagođeno kontekstu EU-a. Time bi se ujedno omogućilo vrednovanje kompetencija na sličan način kao u drugim postojećim okvirima EU-a²², nastojeći ostvariti sinergije s njima;
- c) IZRADI smjernice o metodologiji i sadržaju te usavršavanju učitelja i nastavnika kako bi se poboljšala ponuda i kvaliteta demokratskoga građanskog odgoja i obrazovanja u svim državama članicama, a koje će oblikovateljima politika poslužiti kao referenca;
- d) kao dobrovoljnu opciju za države članice PROMIČE razvoj posebnih modula za usavršavanje o demokratskom građanskom odgoju i obrazovanju u EU-u za učitelje i nastavnike, voditelje osposobljavanja, ravnatelje te oblikovatelje politika, koji se temelje na zajedničkim europskim vrijednostima, demokratskom građanstvu, građanskim kompetencijama EU-a i drugim povezanim ključnim kompetencijama, posebno putem relevantnih programa EU-a²³ i internetskih platformi kao što je Europska platforma za školsko obrazovanje (ESEP);

²² Na primjer, GreenComp, DigComp, LifeComp i EntreComp.

²³ Na primjer, u okviru programa Erasmus+ i inicijativa kao što su Akademije za stručno usavršavanje učitelja u okviru programa Erasmus+.

5. kad je riječ o programu Erasmus+²⁴ DODATNO POTAKNE četvrti glavni prioritet provedbe programa „sudjelovanje u demokratskom životu, zajedničke vrijednosti i građanski angažman”, kao i znanje o EU-u i mobilnost. U tu je svrhu poziva da:
- a) u provedbi tih aktivnosti NAGLASI potrebu da se više uči o EU-u, njegovim ciljevima, demokratskim procesima i funkcioniranju te o njegovoj dodanoj vrijednosti. U tu je svrhu, i među ostalim, poziva da RAZMOTRI UKLJUČIVANJE alatâ za stjecanje većeg znanja o EU-u i zajedničkim europskim vrijednostima, prije ili usporedno s mobilnosti u svrhu učenja ili partnerstvom za suradnju, kao što je modul za učenje prilagođen dobi i profilu sudionika. Potrebno je obratiti posebnu pozornost kako bi se izbjeglo stvaranje prepreka za pristup programu;
 - b) ISTAKNE građanski odgoj i obrazovanje te zajedničke europske vrijednosti u modulima za usavršavanje i mogućnostima učenja koje se provode u okviru inicijative „Akademije za stručno usavršavanje učitelja u okviru programa Erasmus+”;
 - c) NASTAVI JAČATI koordinaciju, vidljivost i širenje svih inicijativa na razini EU-a kojima se doprinosi poboljšanju zajedničkih europskih vrijednosti i demokratskoga građanstva EU-a te stvaranju istinskih mreža za interakcije s kapacitetom za uključivanje zajednice za obrazovanje i osposobljavanje u zajedničku izgradnju EU-a, kao što su eTwinning i Europska platforma za školsko obrazovanje, Elektronička platforma za obrazovanje odraslih u Europi (EPALE), aktivnosti Jean Monnet, savezi europskih sveučilišta ili centri strukovne izvrsnosti;

²⁴ Uredba (EU) 2021/817 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2021. o uspostavi programa Unije za obrazovanje i osposobljavanje, mlade i sport Erasmus+ te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1288/2013 (SL L 189, 28.5.2021., str. 1.).

- d) NASTAVI OTKLANJATI birokratske prepreke i OLAKŠA sudjelovanje u programu, uzimajući u obzir posebne okolnosti malih ustanova i onih u ruralnim, udaljenim, perifernim i slabije razvijenim područjima i najudaljenijim regijama ili nepovoljnim okruženjima;
 - e) DODATNO POVEŽE aktivnosti programa s drugim inicijativama u okviru programa Građani, jednakost, prava i vrijednosti (CERV)²⁵ ili programa Europske snage solidarnosti (ESC)²⁶.
-

²⁵ Uredba (EU) 2021/692 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o uspostavi programa Građani, jednakost, prava i vrijednosti te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1381/2013 Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbe Vijeća (EU) br. 390/2014 (SL L 156, 5.5.2021., str. 1.).

²⁶ Uredba (EU) 2021/888 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2021. o uspostavi programa Europske snage solidarnosti i o stavljanju izvan snage uredaba (EU) 2018/1475 i (EU) br. 375/2014 (SL L 202, 8.6.2021., str. 32.).

Politička pozadina

Vijeće Europske unije

1. Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2018. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (SL C 189, 4.6.2018., str. 1.)
2. Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2018. o promicanju zajedničkih vrijednosti, uključivog obrazovanja i europske dimenzije poučavanja (SL C 195, 7.6.2018., str. 1.)
3. Zaključci Vijeća i predstavnika vlada država članica, koji su se sastali unutar Vijeća, o poticanju demokratske osviještenosti i demokratskog angažmana među mladima u Europi (SL C 415, 1.12.2020., str. 16.)
4. Rezolucija Vijeća o strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire (2021. – 2030.) (SL C 66, 26.2.2021., str. 1.)
5. Zaključci Vijeća o pravičnosti i uključenosti u području obrazovanja i osposobljavanja u cilju promicanja obrazovnog uspjeha za sve (SL C 221, 10.6.2021., str. 3.)
6. Preporuka Vijeća od 5. travnja 2022. o jačanju veza radi djelotvorne europske suradnje u području visokog obrazovanja (SL C 160, 13.4.2022., str. 1.)
7. Zaključci Vijeća o europskoj strategiji za osnaživanje visokih učilišta za budućnost Europe (SL C 167, 21.4.2022., str. 9.)
8. Zaključci Vijeća o vještinama i kompetencijama za zelenu tranziciju (SL C 95, 14.3.2023., str. 3.)
9. Rezolucija Vijeća naslovljena „Europski prostor obrazovanja: vizija do 2025. i za razdoblje nakon toga” (SL C 185, 26.5.2023., str. 35.)

Ministarske deklaracije

10. Deklaracija o promicanju građanstva i zajedničkih vrijednosti slobode, snošljivosti i nediskriminacije putem obrazovanja (Pariz, 17. ožujka 2015.)

Europska komisija

11. Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Obrazovanjem i kulturom jačati europski identitet: Doprinos Europske komisije sastanku na vrhu u Göteborgu 17. studenoga 2017.” (COM(2017) 673 final)
12. Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o uspostavi europskog prostora obrazovanja do 2025. (COM(2020) 625 final)
13. Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o napretku u uspostavi europskog prostora obrazovanja (COM(2022) 700 final)

Europski parlament

14. Rezolucija Europskog parlamenta od 11. studenoga 2021. o europskom prostoru obrazovanja: zajednički holistički pristup (2020/2243(INI)) (SL C 205, 20.5.2022., str. 17.)
15. Rezolucija Europskog parlamenta od 6. travnja 2022. o provedbi mjera u području građanskog odgoja (2021/2008(INI)) (SL C 434, 15.11.2022., str. 31.)
